

บทที่ ๓

กิจกรรมในการดำเนินโครงการใช้หลักพุทธธรรมแก้ปัญหาการดื่มสุรา

ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้ศึกษากิจกรรมในการดำเนินโครงการใช้หลักพุทธธรรมแก้ปัญหาการดื่มสุราประกอบด้วย ข้อมูลและสภาพทั่วไปของอำเภอศรีณรงค์ โครงการวัดปลอดเหล้ากิจกรรมในการดำเนินโครงการใช้หลักพุทธธรรมแก้ปัญหาการดื่มสุรา กิจกรรมงานฌาปนกิจศพ กิจกรรมงานบวช กิจกรรมงานแต่ง กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมในวันสำคัญอื่น ๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๓.๑ ข้อมูลและสภาพทั่วไปของอำเภอศรีณรงค์

๓.๑.๑ ประวัติความเป็นมาโดยสังเขป

อำเภอศรีณรงค์ แยกพื้นที่ออกมาจากอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ มาจัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอศรีณรงค์ เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ.๒๕๓๘ เริ่มก่อตั้งครั้งแรก มี ๕ ตำบล ๕๘ หมู่บ้าน ต่อมาเมื่อวันที่ ๘ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๐ ได้รับการยกฐานะเป็น อำเภอศรีณรงค์ อำเภอศรีณรงค์ตั้งอยู่เนินดินหมู่บ้านเก่า “โคระเตีย” กับหนองน้ำจะมะ ปัจจุบันคือบ้านณรงค์ สำหรับชื่ออำเภอศรีณรงค์ เป็นการนำคำว่า “ศรี” ของตำบลศรีสุข ซึ่งมีชนชาวภูยกุยกมากับชื่อบ้าน “ณรงค์” มาผสมกันเป็น “ศรีณรงค์” เพื่อให้สอดคล้องกับที่ชนชาวคุยที่ได้รับสถาปนาเป็น พระยาสุรินทร์ภักดีศรีณรงค์จางวาง ซึ่งเป็นผู้สร้างเมืองสุรินทร์แต่เดิม

๓.๑.๒ ที่ตั้งและอาณาเขต

ที่ว่าการอำเภอศรีณรงค์ ปัจจุบันตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลณรงค์ หมู่ที่ ๒ บ้านพระโกฏิ ตั้งอยู่ทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัดสุรินทร์ ห่างจากจังหวัดสุรินทร์ ระยะทาง ๖๐ กิโลเมตร ห่างจากอำเภอสังขะ ๑๗ กิโลเมตร ตามเส้นทางถนนสังขะ – ศรีขรภูมิ สาย ๒๓๗๑ (พิกัด UB ๗๙๑๓๒๖) มีพื้นที่การปกครอง ๓๑๐ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๒๕๖,๒๕๐ ไร่ และมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอศรีขรภูมิ	จังหวัดสุรินทร์
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอสังขะ	จังหวัดสุรินทร์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอชุมพูน อำเภอปราสาท	จังหวัดศรีสะเกษ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอลำดวน	จังหวัดสุรินทร์

๓.๑.๓ ครุฑเรือนและประชากร

ครุฑเรือนทั้งสิ้น ๗,๐๘๗ ครุฑเรือน ประชากรทั้งสิ้น จำนวน ๓๒,๗๘๘ คน แยกเป็นชาย ๑๖,๕๔๒ คน เป็นหญิง ๑๖,๒๔๖ คน จำนวนครุฑเรือนและประชากรจำแนกรายตำบล ดังนี้

ตำบล	ครัวเรือน	ประชากร		
		ชาย	หญิง	รวม
ณรงค์	๑,๔๖๓	๓,๖๒๙	๓,๔๑๐	๗,๐๓๙
ศรีสุข	๑,๓๓๐	๓,๒๔๓	๓,๑๖๒	๖,๔๐๕
ตรวจ	๑,๙๓๔	๔,๔๔๑	๔,๓๗๓	๘,๘๑๔
แจนแวน	๑,๔๔๖	๓,๐๙๙	๓,๒๖๘	๖,๓๖๗
หนองแวง	๙๒๔	๒,๑๖๐	๒,๐๓๓	๔,๑๙๓
รวม ๕ ตำบล	๗,๐๙๗	๑๖,๕๔๒	๑๖,๒๔๖	๓๒,๗๘๘

ที่มา : ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ) ปี ๒๕๕๑

๓.๑.๔ การปกครอง

อำเภอศรีณรงค์ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๕ ตำบล ๖๒ หมู่บ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน ๕ แห่ง คือ

๑. อบต.ณรงค์ จำนวนหมู่บ้าน ๑๒ หมู่บ้าน
๒. อบต.ศรีสุข จำนวนหมู่บ้าน ๑๒ หมู่บ้าน
๓. อบต.ตรวจ จำนวนหมู่บ้าน ๑๕ หมู่บ้าน
๔. อบต.แจนแวน จำนวนหมู่บ้าน ๑๒ หมู่บ้าน
๕. อบต.หนองแวง จำนวนหมู่บ้าน ๑๑ หมู่บ้าน

๓.๑.๕ ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มโดยทั่วไป สภาพดินเป็นดินร่วนปนทราย มีพื้นที่ป่าไม้ ๕ แห่ง คือ ป่าฝางชัยห้วยเสน ป่าฝางขาวห้วยเสน ป่าฝางห้วยกำโพด ป่าจารพัด ป่าบ้านเคียก ไม่มีภูเขา มีลำน้ำไหลผ่าน ๒ สาย คือ ลำห้วยทับทัน ลำห้วยเสน มีหนองน้ำธรรมชาติ ๓๔ แห่ง พื้นที่เหมาะแก่การทำนา

๓.๑.๖ ภูมิอากาศและปริมาณของฝน

มีลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม มี ๓ ฤดู คือ

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือน มิถุนายน – ตุลาคม

ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน – มกราคม

ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๓.๒๓ มิลลิเมตรต่อปี

๓.๑.๗ การคมนาคม

การคมนาคมระหว่างอำเภอ – จังหวัด มี ๒ ทาง คือ ทางรถยนต์เส้นทาง ศรีณรงค์ – ศรีขรภูมิ – จังหวัดสุรินทร์ ระยะทาง ๖๐ กิโลเมตร และทางรถยนต์สายศรีณรงค์ – สังขะ – จังหวัดสุรินทร์ ระยะทาง ๖๕ กิโลเมตร การคมนาคมระหว่างอำเภอ – จังหวัด คือ ถนนสายศรีขรภูมิ – สังขะ การสัญจรไปมาสะดวก ถนนเป็นลาดยางตลอดสาย การคมนาคมระหว่างหมู่บ้าน ถนนบางสายเป็นถนนลาดยาง บางสายเป็นถนนลูกรัง และบางสายเป็นถนนดิน การสัญจรไปมาได้รับความสะดวกพอสมควรในช่วงฤดูแล้ง บางสายเมื่อย่างก้าวเข้าฤดูฝนจะทำให้การสัญจรลำบากพอสมควร

๓.๑.๘ เศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

อำเภอศรีณรงค์ มีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตร ครัวเรือน จากครัวเรือนทั้งหมด อำเภอ ๗,๐๙๗ ครัวเรือน เกษตรส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือการทำนา อาชีพรองคือ ยางพารา ยูคา ลิปตัส อ้อย ปลูกผัก ค้าขาย รับจ้างทั่วไปและอื่นๆ รายได้เฉลี่ยประชากร ๓๕,๖๑๙ บาท/คน/ปี ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ ข้าวหอมปลอดสายพิษ ผ้าไหมพื้นเมือง

๓.๑.๙ สถานที่สำคัญในอำเภอ

ที่ว่าการอำเภอ	จำนวน	๑	แห่ง	-
สถานีตำรวจ	จำนวน	๑	แห่ง	
ที่ว่าการ อบ.ต.	จำนวน	๖	แห่ง	-
ธนาคาร (ธกส.)	จำนวน	๑	แห่ง	

๓.๑.๑๐ การศึกษา

โรงเรียนมัธยมศึกษา	จำนวน	๑	แห่ง
โรงเรียนระดับประถมศึกษา	จำนวน	๒๓	แห่ง
โรงเรียนขยายโอกาสตั้งแต่ระดับประถมศึกษา			
มัธยมศึกษา	จำนวน	๖	แห่ง

๓.๑.๑๑ ด้านภาษา เชื้อชาติ ศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอศรีณรงค์ เป็นชาวกูย ใช้ภาษาส่วยในการติดต่อสื่อสาร สัมพันธ์กับการนับถือศาสนา ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

๓.๑.๑๒ การสาธารณสุข มีการให้บริการสาธารณสุข โดยมีสถานบริการ ดังนี้

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ	จำนวน	๑	แห่ง
สถานีอนามัยตำบล	จำนวน	๖	แห่ง
คลินิกเอกชน	จำนวน	๑	แห่ง
ร้านขายยาแผนปัจจุบัน	จำนวน	๐	แห่ง

๓.๑.๑๓ แหล่งน้ำที่สำคัญ

แหล่งน้ำธรรมชาติสำคัญที่สามารถกักน้ำได้ มี ๒ สาย คือ ลำห้วยทับทัน ลำห้วยเสน ลำห้วยทั้ง ๒ สาย จะมีสภาพตื้นเขิน เมื่อเข้าฤดูร้อน ใช้ประโยชน์ได้เป็นบางฤดู

๓.๑.๑๔ วัฒนธรรมและประเพณี

ด้านการวัฒนธรรม ประชาชนส่วนใหญ่มีความสามัคคี และรักความสวยงาม - ด้านประเพณี ประเพณีส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติ จัดทำกันมาโดยตลอด คือ บุญกฐิน บุญบั้งไฟ การทำบุญเข้าพรรษา บุญข้าวจี ยังมีการเล่นกลมอ ซึ่งประเพณีชาวกูยเคยนำไปแสดงเนื่องในงานแสดงของช้าง

๓.๑.๑๕ สถานที่ท่องเที่ยว

สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในท้องถิ่น คือ อ่างเก็บน้ำบ้านหนองจะมะ ตำบลณรงค์ ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวขนาดเล็ก

๓.๒ สภาพและปัญหาการดื่มสุราในอำเภอศรีณรงค์จังหวัดสุรินทร์

การดื่มสุรามีอยู่ในวิถีชีวิตและสังคมไทยมายาวนาน ตั้งแต่สมัยอดีตแต่ไม่ได้มีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค จนกระทั่งในสมัยพระเจ้าปราสาททองจึงมีการเก็บอากรสุรา ทั้งจากผู้ผลิตและผู้ขาย

โดยรัฐแต่ละยุคแต่ละสมัยต่างพยายามที่จะกำหนดนโยบายเพื่อควบคุมปัญหาสุราเพื่อประโยชน์ของรัฐ ประโยชน์ทางระบบเศรษฐกิจของประเทศ และประโยชน์ด้านสุขภาพของประชาชนและสังคมโดยรวม^๑ เมื่อวัฒนธรรมตะวันตกได้แผ่ขยายเข้ามาสู่ประเทศอย่างรุนแรง ทำให้ระบบสังคมครอบครัวไทยเริ่มแตกสลาย และวัฒนธรรมดังกล่าวยังก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นในสังคมไทย ทั้งปัญหาด้านเศรษฐกิจ ข้าวของแพง ปัญหายาเสพติด การมั่วสุมเที่ยวเตร่ของวัยรุ่น เป็นต้น นับเป็นปัญหาที่สะท้อนถึงความเสื่อมโทรมของสังคมไทยอย่างเห็นได้ชัด บางคนหาทางออกจากปัญหาดังกล่าวด้วยการพึ่งพาอบายมุขโดยเฉพาะสุรา ทำให้ความสุขในสังคมเดิมลดบทบาทลงมาก เหตุผลหนึ่งนั้นก็มาจากสุรา ซึ่งบริษัทที่ดำเนินธุรกิจ ด้านสุราต่างโฆษณาโน้มน้าวให้บุคคลหาการให้กับชีวิตในทางที่ต้องการกระตุ้นการขายสินค้ามาแต่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเหล้า เบียร์ และสิ่งของมีค่าอื่นๆ และการดื่มสุรานั้นยังก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาชีวิตของบุคคลปัญหาครอบครัว และยังส่งผลกระทบต่อปัญหาสังคมระดับชุมชนและระดับประเทศด้วย จากการสำรวจสภาพการดื่มสุราของคนไทยที่สำนักงานสถิติแห่งชาติเก็บล่าสุด ในปี ๒๕๕๐ พบว่าประชากรกว่า ๑๕ ล้านคน หรือคิดเป็น ๓๐% ของประชากรดื่มสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ เป็นเพศชายประมาณ ๑๓ ล้านคน และหญิง ๒ ล้านคน ส่วนใหญ่อายุ ๑๕ ปีขึ้นไป เครื่องดื่มที่ประชากรนิยมดื่มมากที่สุด คือ เบียร์ รองลงมา คือ เหล้าขาว และสุราผสม^๒

จังหวัดสุรินทร์เคยมีอัตราการดื่มสุราสูงที่สุดในประเทศไทย จนมีคำกล่าวขานร่ำลือว่า จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการบริโภคสุรามากเป็นอันดับต้นๆ ของประเทศ มีผลกระทบทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม จากรายงานของข้อมูลจังหวัดสุรินทร์ (๒๕๔๘) คนจังหวัดสุรินทร์ดื่มสุรากันมากขึ้น ปี ๒๕๔๖ มีการดื่มสุรา ๕๒,๘๓๙,๙๙๔ ลิตร ปี ๒๕๔๗ มีการดื่มสุรา ๗๑,๘๔๒,๖๔๘ ลิตร เพิ่มขึ้น ๑๙,๐๐๐,๐๐๐ ลิตร หรือเพิ่มขึ้น ๓๕ % อุบัติเหตุที่เกิดขึ้น ๘๐% เกิดจากการดื่มสุราแล้วขับขีรถ นอกจากนั้นยังก่อให้เกิดคดีความต่างๆ เนื่องจากดื่มสุราแล้วไม่สามารถจะครองสติตัวเองได้ และยังมีผลเสียต่อสุขภาพอนามัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนที่ดื่มสุรานั้น ทำให้ไม่สามารถศึกษาเล่าเรียนได้ดีเท่าที่ควร^๓ ผลการศึกษาวิจัย “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดื่มสุราของเยาวชน ในจังหวัดสุรินทร์ปี ๒๕๕๑” โดยมูลนิธิชุมชนอีสานและโครงการเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อคนสุรินทร์ ยังชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยทันทีหลังการดื่มของกลุ่มนักดื่มหน้าใหม่ การทะเลาะวิวาทของกลุ่มเยาวชน ซึ่ง ๘๐% เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมการดื่มจนขาดสติ สร้างความขัดแย้งระหว่างบุคคล นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างครอบครัว และลุกลามกลายเป็นความแตกแยกระหว่างชุมชน

^๑นายแพทย์บัณฑิต ศรีไพศาล และคณะ, “วิวัฒนาการนโยบายควบคุมปัญหาสุราของประเทศไทย”, พิมพ์ครั้งที่ ๒, เอกสารศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, (กรุงเทพมหานคร: มปท., ๒๕๔๙), หน้า ๑.

^๒http://www.matichon.co.th/khaosod/view_news.php?newsid=TUROamlyd3dPR EV5TURVMU1nPT0=§ionid=TURNd013PT0=&day=TWpBd09TMHdOUzB4TWc9PQ== เข้าถึงเมื่อ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๖.

^๓สถาบันการจัดการทางสังคมภาคอีสาน,โครงการสร้างเสริมแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างบูรณาการเพื่อชุมชน ลด ละ เลิก อบายมุข จังหวัดสุรินทร์.(ออนไลน์) แหล่งที่มา : <http://www.surinhealth.com/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=5>

จากการที่จังหวัดสุรินทร์เคยเป็นจังหวัดที่มีอัตราการดื่มสุรามากที่สุดจนมีคำกล่าวติดปากที่เป็นเหมือนตราบาปให้แก่คนในจังหวัดสุรินทร์ที่ว่า “อยู่สุรินทร์ต้องกินสุรา ไม่กินสุราก็เป็นหมาสุรินทร์” คำพูดประโยคนี้ทำให้ภาพลักษณ์ของจังหวัดสุรินทร์เสียหายเป็นอย่างมาก แม้แต่พระองค์เองก็ได้รับผลกระทบจากคำพูดประโยคนี้ บางครั้งแม้คนที่พูดจะไม่มีเจตนาสื่อไปในทางที่เสียหาย แต่ก็ทำให้พระองค์ในจังหวัดสุรินทร์ได้รับผลกระทบในทางจิตใจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และเนื่องจากอำเภอศรีณรงค์เป็นอำเภอที่แยกออกมาจาก อำเภอสังขะจังหวัดสุรินทร์สภาพการนิยมนิยมดื่มสุราของประชาชนในอำเภอศรีณรงค์ก็ไม่ต่างไปจากอำเภออื่นๆ ในจังหวัดสุรินทร์เวลาว่างไม่ว่าจะเป็นงานแต่งงาน งานกฐิน งานผ้าป่าหรืองานศพสิ่งที่ขาดไม่ได้เลยก็คือ ต้องมีสุราซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของกำนันตำบลศรีณรงค์ที่ว่า “เมื่อก่อนประชาชนในเขตอำเภอศรีณรงค์เกือบทุกหมู่บ้านเวลาว่างไม่ว่าจะเป็นงานศพหรืองานบุญต่างๆ ก็ต้องมีสุราหรือเหล้าเป็นเครื่องดื่มประจำงาน เมื่อดื่มสุราเมาแล้ว บางครั้งก็ก่อการทะเลาะวิวาทชกต่อยกัน หรือทำร้ายร่างกายกัน ผมเป็นกำนันมาหลายปีได้เห็นเหตุการณ์แบบนี้มาเยอะ บางงานเจ้าภาพจ้างมหรสพมาสมโภชเช่นหมอลำ หนัง มวย เหล้านี้ก็จะมียัยรุ่นที่ดื่มสุราจนเมามาย ยกพวกตีกัน ทะเลาะกันในงาน จนทำให้คนที่ไปเที่ยวงานได้รับอันตราย จนถึงเสียชีวิตก็มี งานที่จะสนุกสนานเพราะได้ชมมหรสพก็ต้องยกเลิกไป เจ้าภาพก็เสียเงินฟรีในการไปจ้างมหรสพมาสมโภชในงาน การดื่มสุราได้ก่อให้เกิดปัญหาตามมาอีกมากมายในอำเภอศรีณรงค์”^๔ ไม่เฉพาะแต่ในตำบลนครเท่านั่นที่มีปัญหาเรื่องการดื่มสุรา จากการที่ผู้วิจัยได้ลงเก็บข้อมูลในเขตอำเภอศรีณรงค์พบว่าตำบลอื่นๆ ก็มีปัญหาด້ายๆ กันเช่น นายสุทธิ โสภาส กำนันตำบลศรีสุขกล่าวว่า “ประชาชนในเขตตำบลศรีสุข ก็เหมือนกันกับประชาชนในตำบลอื่นๆ คือมีเวลาว่างไม่ว่าจะเป็นงานศพ งานบวช งานแต่ง ส่วนมากก็จะมีสุราหรือเหล้านี้แหละเป็นเครื่องดื่มประจำงาน ผมเห็นเจ้าภาพบางคนเสียเงินค่าซื้อเหล้าเลี้ยงแขกมาช่วยงานเยอะมากคือบางงานซื้อเสียเงินซื้อเหล้าเลี้ยงแขกนี้มากกว่าเงินทำบุญเสียอีก นี่พูดถึงสมัยก่อนนะ ก่อนที่จะมีการรณรงค์วัดปลอดเหล้า หรืองานบุญปลอดเหล้า เวลาว่างไปดูเถอะมีเหล้าทั้งนั้น บางงานเจ้าภาพก็เมากับเขาด้วยเหมือนกัน บางคนก็บอกว่าเป็นค่านิยมนะ ถ้างานไหนไม่มีเหล้าแล้วกลัวว่าจะไม่มีคนไปช่วยงาน กลัวเขาว่าไม่ดีจัดงานทั้งทีเหล้าหายดเดียวไม่ได้กิน นี่ประชาชนในบ้านเราเป็นอย่างนี้ คือมันเป็นค่านิยมที่ถูกปลูกฝังกันมานานแล้ว ผมเป็นกำนันก็จริงนะแต่พูดอะไรมาไม่ได้ ชาวบ้านไม่เชื่อหรอกในเรื่องนี้ เรื่องอื่นคุยกันได้พูดแนะนำกันได้ แต่เวลาเขาจัดงานเช่นขึ้นบ้านใหม่ งานบวช งานแต่งหรืองานบุญสมัยก่อนก็ต้องมีเหล้าไม่มีไม่ได้ นี่แหละปัญหาของหมู่บ้านเราสมัยก่อน สมัยนี้ดีขึ้นเยอะนะ ตั้งแต่มีประชาคมเรื่องงานศพปลอดเหล้านี้ ดีขึ้นมาก”^๕ คำกล่าวนี้อาจสอดคล้องกับที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์พระครูภักตญาณธรรมโฆษ เจ้าอาวาสวัดโมฬีวงษา เจ้าคณะตำบลตรวง ซึ่งท่านเป็นพระนักเทศน์ นักพัฒนาที่มีชื่อเสียงในจังหวัดสุรินทร์ “การดื่มสุราของประชาชนในเขตอำเภอศรีณรงค์แต่ก่อน ก็ไม่ต่างจากอำเภอต่างๆ ในจังหวัดสุรินทร์หรอก คือมีทุกงานการดื่มสุรานี้ ขาดไม่ได้เลย ไม่ว่าจะเป็นงานบุญหรืองานศพ ต้องเห็นคนเมา บางทีเวลาไปเทศน์ก็ต้องเทศน์แข่งกับคนเมานั้นแหละ คือพวกนี้เวลาไม่เมาไม่กล้าเข้าใกล้พระ แต่พอ

^๔สัมภาษณ์ นายสำราญ ธรรมนาม กำนันตำบลนคร อำเภอศรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์, ๒๕กันยายน ๒๕๕๕.

^๕สัมภาษณ์ นายสุทธิ โสภาส, กำนันตำบลศรีสุข อำเภอศรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์ วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๕

มาได้ทีนี้เห็นพระเป็นเพื่อนเลย อยากพูด อยากคุย บางทีเราเทศน์อยู่บนธรรมาสน์ คนเมาก็นั่งเทศน์แข่งกับเราอยู่ได้ธรรมาสน์นั้นแหละ บางครั้งก็ก่อความรำคาญให้ญาติโยมที่เขาตั้งใจฟังธรรม มีให้เห็นบ่อยๆ นะเวลาไปแสดงธรรมตามงานที่ญาติโยมเขานิมนต์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ดีเลยนะ พวกคนมานี้เราเทศน์ว่าหรือด่าก็ไม่ว่าเรื่องนะ คือเขาไม่ฟัง บางทีตะโกนใส่เราที่กำลังเทศน์อยู่ก็มี พวกนี้เวลาสร้างมาแล้วไม่กล้าเข้าวัดเห็นพระเห็นเจ้าก็ไม่คุยนะ ไม่กล้าคุย ไม่กล้ามาวัด แต่พอเวลาเมานี้กล้า มีธรรมะเยอะ เป็นน้ำเปลี่ยนนิสัยจริงๆ นะสุรานี้ สมัยก่อนมีเยอะคนเมาในงานต่างๆ ในเขตตำบลตรวงนี้ก็เกือบทุกงานแหละเวลามีงานคือต้องมีคนเมา”^๖ พระครูกันตสารธรรม เจ้าอาวาสวัดกลางศรีณรงค์ บ้านณรงค์ อำเภอสรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์ ก็ให้ข้อมูลไปในทำนองเดียวกันว่า “ประชาชนญาติโยมในบ้านณรงค์นี้เวลามีงานเช่นงานศพหรืองานบุญต่างๆ หรือในช่วงเทศกาลต่างๆ เช่นปีใหม่ สงกรานต์ แม้แต่งานเข้าพรรษาออกพรรษาสัปดาห์ก่อนยังมีคนเมาเลย มีเยอะปัญหาจากการดื่มสุรา วัยรุ่นก็ก่อการทะเลาะวิวาท ผัวเมียทะเลาะกันเวลาเมา เห็นอยู่เป็นประจำเวลาไปร่วมงานต่างๆ เช่นงานศพพระสวดมนต์ คนเมาก็ดรตาม ไม่รู้ไปจำได้มาจากไหน บางทีเก่งกว่าพระอีกเวลาสวดมนต์นี้ เขาพูดได้สวดได้ อาจบางทีเคยบวชเรียนมาแล้ว แต่ก็เมากับเขาเหมือนกันเวลามีงาน มันเป็นค่านิยม แต่เป็นค่านิยมที่ผิดนะ ผมเวลามีโอกาสเขาให้เทศน์ก็พยายามเทศน์บอกถึงโทษของสุรา และการดื่มสุราเหมือนกัน แต่ก็อย่างว่าแหละ คนที่ไม่กินไม่ดื่มก็เห็นว่าเราเทศน์ดี แต่คนที่กินที่ดื่มก็หาว่าเราไปด่าเขาไม่ว่าเขาก็มี บางคนถึงกับพูดว่าไม่ได้เอาเงินพระมาซื้อเราเหล้ากินก็มี สมัยก่อนเป็นปัญหามากจริงๆ นะเรื่องการดื่มสุราในอำเภอสรีณรงค์นี้คือมีงานไม่ได้ต้องมีสุราเสมอ”^๗ คำพูดดังกล่าวสอดคล้องกับการให้ข้อมูลของพระครูสิริธรรมวิสุทธิ เจ้าอาวาสวัดศรีพระจันทร์ เจ้าคณะตำบลศรีสุขที่ว่า “สมัยก่อนเวลามีงานต่างๆ ก็ต้องมีสุราหรือเหล้า มีคนเมาเยอะแม้แต่ในวัดก็ไม่เว้น มีการขายเหล้าขายเบียร์ในวัด พระจะไปพูดไปห้ามก็ยาก ผมมณเฑาะว์เรื่องงดการดื่มสุราในงานบุญมาหลายปีแล้วเกือบสิบปีแล้ว ไปเทศน์ไปงานที่ไหนก็เทศน์เรื่องโทษของสุรา พิษภัยของสุรา โดยเฉพาะห้ามขายสุราในวัดนี้รณรงค์มาตลอด ก็ได้ผลบ้างไม่ได้ผลบ้าง เพราะพระเทศน์อย่างเดียว อยู่ที่ศรัทธาและความเข้าใจของคน ยอมรับว่าสมัยก่อนมีปัญหาเรื่องการดื่มสุราในวัดจริงๆ และผมก็ต่อสู้กับเรื่องนี้มาตลอด”^๘

ในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดื่มสุราในอำเภอสรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์ นั้น ผู้วิจัยได้แยก ประเด็นการศึกษาไว้ ๓ ประเด็นด้วยกันคือ ปัญหาบุคลิกลักษณะส่วนบุคคล ปัญหาการรับผิดชอบต่อครอบครัว ปัญหาสังคมโดยรวม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๓.๒.๑ ปัญหาบุคลิกลักษณะส่วนบุคคล การดื่มสุราหรือเหล้าไม่เพียงแต่จะทำลายตัวเอง แต่ยังทำลายความสัมพันธ์ของครอบครัวด้วยการทดลองการดื่มเหล้าโดยเพิ่มปริมาณมากขึ้นๆ จะพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและพฤติกรรมต่างๆ เช่น ถ้าดื่ม ๑ แก้ว การตัดสินใจจะ

^๖สัมภาษณ์ พระครูกัลยาณธรรมโฆษ เจ้าอาวาสวัดโมฬีวงษา เจ้าคณะตำบลตรวง อำเภอสรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์ วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๕.

^๗สัมภาษณ์ พระครูกันตสารธรรม เจ้าอาวาสวัดกลางศรีณรงค์ เจ้าคณะตำบลณรงค์ อำเภอสรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์ วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๕.

^๘สัมภาษณ์ พระครูสิริธรรมวิสุทธิ,เจ้าอาวาสวัดศรีพระจันทร์ เจ้าคณะตำบลศรีสุข อำเภอสรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์,วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๕.

เสียไปเล็กน้อย ๒ แก้วดูเป็นคนร่าเริง แต่ไม่รู้จักยับยั้งจิตใจ ๔- ๕ แก้ว เริ่มรบกวนก่อกวนคนอื่น ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมตัวเองได้ ๖- ๘ แก้ว เดินไม่ตรงทาง เห็นภาพซ้อน จำเรื่องราวไม่ค่อยได้ ๑๐ แก้วขึ้นไป อาจจะพุดไปหรือบางรายอาจทำให้เสียชีวิตได้ ในอำเภอศรีนครินทร์ จะเห็นได้บ่อยมากที่นักดื่มสุราหรือขี่เมาทั้งหลาย ได้เปลี่ยนพฤติกรรมตัวเองไปในทางลบหลังจากเมาได้ที่แล้ว ซึ่งเปลี่ยนไปในทิศทางที่สังคมไม่ต้องการ เช่น บางคนได้ก่อเหตุทำร้ายตัวเอง หรือก่อให้เกิดการสะสมโรคภัยไข้เจ็บที่เรียกว่าเป็นการก่อสร้างรังแห่งโรค สารพัดโรคที่เกี่ยวกับสุรา เช่น มะเร็งตับ ความดันโลหิตสูงโรคหัวใจ เส้นเลือดในสมองแตก เป็นเหตุก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมแก่สุขภาพร่างกาย และยังก่อให้เกิดความเสื่อมทางสุขภาพจิต เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่าปัญหาใหญ่ของผู้บริโภคสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น คือปัญหาความเสื่อมโทรมทางด้านสุขภาพ เพราะผู้บริโภคสุราจะต้องจ่ายต้นทุนในการบริโภคด้วยสุขภาพของตน ถือได้ว่าเอาตัวเข้าไปแลกหรือไปเสี่ยงกับสิ่งที่ไม่คุ้มค่ากับสิ่งที่จะเสียไปในอนาคต การดื่มสุรานั้น ทำให้ระบบต่างๆ ในร่างกายแปรปรวนและนำไปสู่ความเสื่อม เช่น ลงพุง แก้วเร็ว เสื่อมสมรรถภาพทางเพศ ไม่มีสังาราศี ทำงานแย่งเจ็บป่วยบ่อย เป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง ตับแข็ง มะเร็งตับ เกิดอุบัติเหตุจนทำให้พิการ หรือเสียชีวิต เป็นต้น^๙ บางคนเมื่อร่างกายไม่สามารถรองรับการทำงาน คือไม่มีสมรรถภาพพอที่จะทำงานได้ ก็เกิดความท้อถอยและระบายอารมณ์ออกมาทางจิตภาวะ บางคนถึงขั้นต้องจบชีวิตลงด้วยน้ำมือตนเอง นั้นจัดได้ว่า เป็นผู้อ่อนแอทางจิตใจ

๓.๒.๒ ปัญหาการรับผิดชอบต่อครอบครัว การรับผิดชอบต่อครอบครัวถือว่า เป็นคุณธรรมของผู้นำครอบครัว เพราะสังคมไทยไม่ว่าจะเป็นสังคมเมืองหรือสังคมชนบท ต่างได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกให้ผู้ชายเป็นใหญ่หรือมีอำนาจมากที่สุดในบ้าน หากว่าผู้นำครอบครัวไร้คุณธรรมเสียใช้อำนาจมากกว่าเหตุผล ย่อมทำให้ความสุขในครอบครัวลดทอนหายไป ได้ โดยเฉพาะครอบครัวชนบทที่ย้ายเข้ามาทำงานในเมืองแล้วพักอาศัยอยู่ในบ้านเช่า ซึ่งปัญหาที่สำคัญนั้นก็มาจากสุรา เพราะในการบริโภคสุรา ผู้บริโภคจะต้องใช้เวลาชุกอยู่กับการบริโภคสุรา จนไปเบียดบังเวลาที่จะสามารถนำไปสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ ทั้งแก่ตนเอง แก่ครอบครัว และแก่ชุมชนได้ การดื่มสุรานั้นยังก่อให้เกิดความไม่ปกติสุขในครอบครัว บางครั้งยังก่อให้เกิดปัญหาสังคมขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เริ่มเสื่อมถอยลง ส่งผลให้เงื่อนไขการดื่มสุราแบบเดิมซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของพิธีกรรมเท่านั้น หรือเป็นการดื่มเฉพาะเทศกาลสำคัญๆ^{๑๐} หมดไปการดื่มสุรามีความหมายแบบใหม่คือการดื่มเพื่อการแสดงความเป็นผู้นำ เป็นผู้ชายมีความทันสมัย โดยคิดว่าสุราสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ สุรา เป็นเครื่องประสานความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน หรือบางคนดื่มเพื่อให้ตนเองแสดงความกล้าออกมา ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ ส่งผลให้วัฒนธรรมการดื่มสุราเปลี่ยนแปลงไปจนเป็นปัญหาความรุนแรงในระดับครอบครัว ก่อให้เกิดปัญหาในครอบครัวมากมายทั้งการขาดความรับผิดชอบต่อ ครอบครัวบางคนมีอารมณ์รุนแรงจนขาดสติไม่สามารถควบคุมตนเองหรือยับยั้งความโกรธได้ และมักจะลงมือทำร้ายคนใกล้ชิดที่สุด คือภรรยาและลูกที่บ้าน รวมถึงการพุดจาต่าทอ การ

^๙ “เครียด กินเหล้า ฮอริโมนไม่สมดุล ทำผู้ชายไทยอายุสั้น”, จดหมายข่าวเครือข่ายองค์กรงดเหล้า, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๐: ๙.

^{๑๐} พระไพศาล วิสาโล, ประวัติศาสตร์การบริโภคสุราในประเทศไทย, หน้า ๑๕.

ดื่มสุราทำให้คนขาดความรู้สึกผูกพันในครอบครัวจากสภาพครอบครัวที่ไม่มีความสุข ขาดการสื่อสารที่เหมาะสมในครอบครัว ขาดการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสมของบุคคลในครอบครัว ขาดความรักความเข้าใจต่อกันในครอบครัว หรือบางรายที่ครอบครัวมีการเสพสุราและมีปัญหาการใช้ความรุนแรง หรือได้รับความบอบช้ำทางใจจากการถูกทารุณกรรมทางกาย และทางเพศ มีผลทำให้ลูกที่เป็นเยาวชนมีอารมณ์ซึมเศร้า วิตกกังวล มองโลกในแง่ร้าย ต้อตึง เกรง ขาดการควบคุมตนเอง มีบุคลิกต่อต้านสังคม ก้าวร้าว ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนหรือของสังคมปัญหาดังกล่าวหากหมวดปมลงแล้วก็อยู่ที่ผู้นำครอบครัวเป็นผู้สร้างเงื่อนไขขึ้นมา และสามารถที่จะขยายไปเป็นปัญหาสังคมระดับประเทศอย่างใหญ่หลวง

๓.๒.๓ ปัญหาสังคมโดยรวม สังคมคือการรวมกลุ่มชนตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป เมื่อมีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างแนวทางอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งคนที่อยู่ในสังคมยังเป็นสังคมใหญ่ก็มักมีปัญหามากมายที่จะกระทบกระทั่งกัน แต่ปัญหาทุก อย่างสามารถที่จะแก้ไขได้ด้วยหลักของเหตุและผล แต่หากว่าสังคมไทยมีสุราเข้าไปเป็นตัวเชื่อมประสานสังคมนั้นหรือกลุ่มชนนั้นมักจะมีแต่เรื่องทะเลาะเบาะแว้ง หรือมีแต่ปัญหาไม่รู้จักจบสิ้นปัญหาที่สังคมต้องแบกรับจากการดื่มสุรานั้นคือ ปัญหาที่เกิดจากอิทธิพลของการดื่มสุราดังกรณีปัญหาของวัยรุ่นที่มีสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยเนื่องมาจากครอบครัวหรือบุคคลที่อยู่รอบข้างดื่มสุรา และอีกปัญหาคือปัญหาครอบครัวที่ขาดความรักความอบอุ่น ทำให้เยาวชนนั้นหันไปคบกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมเหมือนกัน แล้วหาทางออกเพื่อระบายความทุกข์ในใจของตนเองด้วยการหาสิ่งที่จะช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางจิตใจ คือการหันหน้าเข้าหาสิ่งเสพติดที่มีส่วนช่วยกระตุ้นให้เกิดความกล้า ซึ่งนั่นเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความไม่สงบสุขขึ้นในสังคมได้ ซึ่งการดื่มสุราก็ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคมหลายประการ เช่น ก่อให้เกิดความไม่สงบสุขในสังคม ก่อให้เกิดความหวาดระแวงต่อบุคคลคนในสังคม รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวน มหาศาล เพื่อรักษาโรคภัยจากโรคพิษสุราเรื้อรัง อันเป็นการประกันสุขภาพแก่ประชาชนในประเทศโดยไม่คุ้มค่า รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อป้องกันภัยอันเกิดจากสุรา เช่น การป้องกันอุบัติเหตุอันเกิดการคนเมาแล้วขับปัญหาการดื่มสุรานั้น หลายฝ่ายเห็นว่าหากจะให้ปัญหาหมดสิ้นไปหรืออยู่ในระดับที่ไม่เป็นอันตราย แนวทางที่ดีที่สุดคือ การป้องกันไม่ให้เยาวชนคนรุ่นใหม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจในโทษและพิษภัย สร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในชุมชน สร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง โดยรัฐต้องประสานกับชุมชน โดยจะติดต่อผ่านทางอาสาสมัครป้องกันภัยหมู่บ้าน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อพูดคุยหาแนวทางป้องกันและหากิจกรรมให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมวางแผนทางแก้ปัญหา เสนอแนะวิธีดูแลชุมชน เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งและก่อให้เกิดความสงบสุขร่มเย็นในสังคมไทยในอนาคต

๓.๓ โครงการวัดปลอดสุรา

จากปัญหาการนิยมนิยมดื่มสุราของประชาชนในจังหวัดสุรินทร์และประชาชนในอำเภอศรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์ ได้เกิดความตระหนักในสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้น จังหวัดสุรินทร์ โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด และองค์กรภาคีต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และคณะสงฆ์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส) จึงได้จัดทำโครงการวัดเขตปลอดสุราเฉลิมราชย์ ๖๐ ปี และเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปี ๒๕๔๙-๒๕๕๒ ขึ้น เพื่อสร้างกระแส หาดูยึดและสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนชาวจังหวัดสุรินทร์ ให้ลด ละ

เลิกพฤติกรรมการดื่มสุรา^{๑๑} วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๙ เวลา ๑๗.๐๐-๑๙.๐๐ น. นายสมพงษ์ อนุยุทธพงศ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ และพระธรรมโมลี เจ้าคณะจังหวัดสุรินทร์ ฝ่ายมหานิกาย พระราชวรคุณ เจ้าคณะจังหวัดสุรินทร์ ฝ่ายธรรมยุติ ร่วมกับพระภิกษุ สามเณร อุบาสกอุบาสิกา ข้าราชการ นักเรียน นักศึกษา เยาวชนไทยจังหวัดสุรินทร์ พ่อค้า และประชาชนทั่วไป ผู้มีความรักในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ร่วมผนึกกำลังแถลงการณ์ถึงเจตจำนงที่จะทำให้จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดที่ทุกวัดไม่มีสุราหรือยาเสพติดทุกชนิด เพื่อเปิดพื้นที่การต่อสู้กับอบายมุขซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความไม่ดี โดยจะร่วมแรงร่วมใจกันทำให้ทุกวัดเป็นแบบอย่างของความดีงาม และขยายรูปแบบแห่งความดีงามนี้ไปสู่พื้นที่ชุมชนต่อไป นอกจากนี้ในการรณรงค์ดังกล่าวแล้ว ยังได้มีภาคีหลักที่เข้ามาร่วมขบวนการในการรณรงค์ครั้งนี้ ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสุรินทร์ วิทยาลัยการจัดการทางสังคม (วสจ.) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์ โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) และ สำนักงานองค์กรเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.) ในการเปิดแถลงการณ์ครั้งนี้ เจ้าคณะจังหวัด ประธานฝ่ายสงฆ์ และผู้ว่าราชการจังหวัด ประธานฝ่ายฆราวาส ได้เปิดโครงการวัดเขตปลอดสุราเฉลิมราชย์ ๖๐ ปี และเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา จากนั้นพระภิกษุ สามเณร กว่า ๓,๐๐๐ รูป จาก ๑,๐๗๐ วัด ในจังหวัดสุรินทร์ ได้เจริญพระพุทธมนต์ และมีอุบาสกอุบาสิกา ข้าราชการ นักเรียน นักศึกษา เยาวชนไทยจังหวัดสุรินทร์ พ่อค้า และประชาชนทั่วไป กว่า ๒,๐๐๐ คน ร่วมเจริญสมาธิ ๙ นาที เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

กิจกรรมที่กระทำในโครงการวัดเขตปลอดสุรานี้ประกอบด้วย ๑) จัดเวที ประชาคมภาคีต่างๆ จำนวน ๓ ครั้ง ๒) คณะสงฆ์เผยแพร่หลักคำสอน โดยการแสดงธรรมเทศนา มุ่งให้ ประชาชน ลด ละ และเลิกอบายมุข ๓) จัดทำสื่อ ป้ายประชาสัมพันธ์ นวัตกรรม (ป้ายแบนเนอร์) จำนวน ๑,๕๐๐ ผืนโดยได้แจกจ่ายไปยังคณะกรรมการ วัด และหน่วยงานต่างๆ แล้ว จัดกิจกรรมเปิดโครงการ เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๙ ๕) จัดทำสื่อแผ่นพับจำนวน ๓๐,๐๐๐ แผ่น ๖) จัดทำป้ายคัทเอ้าท์ ป้ายเปิดโครงการ ปัจจุบันติดตั้งอยู่หน้าศาลากลางจังหวัด ๗) จัดทำ แผ่นซีดี ประชาสัมพันธ์โครงการผ่านสื่อวิทยุชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ทุกสถานี ๘) จัดทำคู่มือการดำเนินงานวัดเขตปลอดสุรา จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม ๙) จัดทำสื่อโปสเตอร์ขยายเกล้าในวัดผิดกฎหมาย จำนวน ๑๐,๐๐๐ แผ่น แจกจ่ายคณะกรรมการและวัดต่างๆแล้ว ๑๐) จัดทำ แผ่นซีดี งานเปิดตัวโครงการ จำนวน ๒๐๐ แผ่น แจกจ่ายคณะกรรมการ ๑๑) จัดประชุมคณะกรรมการโครงการระดับจังหวัด วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๙ ๑๒) จัดทำป้ายคัทเอ้าท์ประชาสัมพันธ์ นวัตกรรม จำนวน ๕๐ ป้าย ติดตามสี่แยก ข้างถนน เส้นทางเข้าตัวเมือง ทั้ง ๔ ทิศ ๑๓) แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการระดับจังหวัด ทั้งฝ่ายอาณาจักร และฝ่ายคณะสงฆ์ ๑๔) คณะสงฆ์ และวัดต่างๆได้ประชาสัมพันธ์ และดำเนินกิจกรรมโครงการแล้ว จังหวัดสุรินทร์ ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการวัดเขตปลอดสุราเฉลิมราชย์ ๖๐ ปี เพื่อสนับสนุนนโยบายจังหวัด และร่วมดำเนินกิจกรรมโครงการวัดเขตปลอดสุราเฉลิมราชย์ ๖๐ ปี จึงขอความร่วมมือ

^{๑๑}สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสุรินทร์, โครงการวัดเขตปลอดสุราเฉลิมราชย์ ๖๐ ปี และเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสุรินทร์), ๗ มิถุนายน ๒๕๔๗.

เมื่อคณะกรรมการและส่วราชการทุกส่วนราชการได้ประชาสัมพันธ์โครงการ เพื่อทราบโดยทั่วถึง และมอบนโยบายให้นายอำเภอ และ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ดำเนินการ ดังนี้ ๑) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการระดับอำเภอ ๒) วางแผนและดำเนินกิจกรรม โครงการร่วมกับ คณะสงฆ์อำเภอ ทั้งฝ่ายธรรมยุต และมหานิกาย ๓) ประชุมชี้แจงนโยบาย/ กิจกรรม/ โครงการ แก่ คณะกรรมการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อทราบและดำเนินกิจกรรมโครงการร่วมกัน๔) ประชาสัมพันธ์ โครงการ อย่างต่อเนื่อง ๕) สนับสนุนให้วัดต่างๆ ดำเนินกิจกรรมเพื่อให้วัดเป็นเขตปลอดสุร่าอย่างถาวร^{๑๒}

โครงการวัดปลอดสุร่าเกิดขึ้นได้เพราะการร่วมมือกันของกลุ่มองค์กรภาครัฐ และคณะสงฆ์ เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการแก้ปัญหาของชุมชนเหล้า หรือ สุร่า เป็นสิ่งเสพติดประเภทหนึ่งเมื่อเสพแล้วจะทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพและทรัพย์สินของผู้เสพมีผลกระทบต่อ เศรษฐกิจและสังคมโดยรวม “การดื่มสุร่า”ทางพระพุทธศาสนาจัดเป็นอบายมุขคือทางแห่งความเสื่อมจึงบัญญัติไว้ในศีลข้อที่ ๕ ให้พุทธศาสนิกชน สมาทานงดเว้นจากการดื่มสุร่าและเมรัย อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทขาดสติในการครองตน หลังจากโครงการวัดปลอดสุร่าเฉลิมราช ๖๐ พรรษา ได้เปิดตัวโครงการและมอบนโยบายให้กับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนคณะสงฆ์ในอำเภอ ต่างๆ ในจังหวัดได้รับทราบถึงนโยบายในการทำให้วัดในจังหวัดสุรินทร์ปลอดสุร่าอย่างถาวรแล้ว เจ้าคณะพระสังฆาธิการในจังหวัดสุรินทร์ได้นำนโยบายนี้ไปแจ้งให้แก่พระสงฆ์ที่อยู่ในวัดต่างในเขตปกครองของอำเภอและตำบลได้รับทราบและร่วมรณรงค์เพื่อให้โครงการนี้ประสบผลสำเร็จต่อไป

๓.๔ วัดในอำเภอศรีณรงค์ที่เข้าร่วมโครงการวัดปลอดสุร่า

อำเภอศรีณรงค์เป็นอำเภอขนาดเล็กมีวัดที่ถูกต้องตามกฎหมายมาตราคือ•วัดเทพมงคล ตำบลแจนแวน อำเภอศรีณรงค์ วัดบ้านเกาะ ตำบลแจนแวน อำเภอศรีณรงค์ วัดสว่างบูรพาราม ตำบลแจนแวน อำเภอศรีณรงค์ วัดพัฒนาราม ตำบลหนองแวง อำเภอศรีณรงค์ วัดบ้านคูขาด ตำบลหนองแวง อำเภอศรีณรงค์ วัดบ้านธาตุทอง ตำบลหนองแวง วัดกลางศรีณรงค์ ตำบลณรงค์ อำเภอศรีณรงค์ วัดโสนกลาง ตำบลณรงค์ อำเภอศรีณรงค์ วัดโมฬีวงษา ตำบลตรวง อำเภอศรีณรงค์ วัดจินดาราม ตำบลศรีสุข อำเภอศรีณรงค์ วัดศรีพระจันทร์ ตำบลศรีสุข อำเภอศรีณรงค์ นอกจากนี้ยังมีสำนักสงฆ์ ที่พักสงฆ์อีก ซึ่งเมื่อรวมกันแล้ววัด สำนักสงฆ์ และที่พักสงฆ์ในอำเภอศรีณรงค์มีอยู่ประมาณ ๕๐ วัด ซึ่งทั้งหมดนี้ต่างเข้าร่วมโครงการวัดปลอดสุร่าทั้งหมด เพราะโครงการวัดปลอดสุร่าเป็นโครงการที่เป็นนโยบายของคณะสงฆ์จังหวัดสุรินทร์ ร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสุรินทร์

๓.๕ กิจกรรมในการดำเนินโครงการวัดปลอดสุร่า

จากการที่คณะสงฆ์จังหวัดสุรินทร์โดยการนำของพระธรรมโมลี เจ้าคณะจังหวัดสุรินทร์ และสำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดสุรินทร์ ได้จัดให้มีโครงการวัดปลอดสุร่าเฉลิมราช ๖๐ พรรษา เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระธรรมโมลีเจ้าคณะจังหวัดสุรินทร์ ได้ประชุมมอบนโยบายนี้ให้แก่เจ้าคณะอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสุรินทร์เพื่อนำไปปฏิบัติ

^{๑๒}รายงานการประชุมจังหวัดสุรินทร์ครั้งที่ ๗/๒๕๔๙ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๔๙ เวลา ๐๙.๓๐ น.ณ ห้องประชุมศรีณรงค์ ศาลากลางจังหวัดสุรินทร์.

“หลังจากที่รับนโยบายเรื่องวัดปลอดสุรามาจากเจ้าคณะจังหวัดแล้ว ผมก็ได้เรียกประชุมเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอศรีนคร เพื่อชี้แจงนโยบายดังกล่าวให้คณะสงฆ์ในเขตปกครองรับทราบและนำไปปฏิบัติ ในที่ประชุมได้มีมติร่วมกันว่าจะร่วมรณรงค์ให้วัดในเขตอำเภอศรีนครซึ่งมีวัด สำนักสงฆ์และที่พักสงฆ์อยู่ประมาณ ๕๐ กว่าวัด ปลอดจากสุรา”^{๑๓} คำกล่าวนี้สอดคล้องกับการสัมภาษณ์นายสินอนันต์ เลื่อมใส กำนันตำบลตรวจที่ว่า “ทางอำเภอโดยท่านนายอำเภอในขณะนั้นได้เรียกประชุมหน่วยงานราชการเพื่อชี้แจงถึงนโยบายของทางจังหวัดที่จัดโครงการวัดปลอดสุราเฉลิมราชเพื่อให้กำนันผู้ใหญ่บ้านรับทราบและนำไปปฏิบัติ โดยมีการแจกแผ่นโปสเตอร์รณรงค์ต่างเช่น งานศพปลอดเหล้า งานบุญปลอดเหล้า เป็นต้น”^{๑๔}

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าทั้งคณะสงฆ์และหน่วยงานราชการในอำเภอศรีนคร ต่างให้ความร่วมมือในการรณรงค์ในการแก้ไขปัญหาการดื่มสุราซึ่งมีผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างมาก ซึ่งหลายฝ่ายต่างก็มุ่งหวังที่จะขจัดปัญหาดังกล่าวให้หมดไป โดยทุกภาคส่วนต่างรณรงค์ให้ประชาชนเห็นประโยชน์จากการงดดื่มสุรา และหาแนวทางหรือกลยุทธ์ที่จะแก้ปัญหาดังกล่าว ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นกิจกรรมในการดำเนินโครงการใช้หลักพุทธธรรมแก้ปัญหาดการดื่มสุรา คือ กิจกรรมงานฌานปนกิจศพ กิจกรรมงานบวช กิจกรรมงานแต่ง กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมในวันสำคัญอื่นๆ เป็นต้น เพื่อหาทางออกจากปัญหาดังกล่าวในเชิงรูปธรรมต่อไป ดังนี้

๓.๓.๑ กิจกรรมงานฌานปนกิจศพ

ความตายเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องประสบ เมื่อบุคคลในครอบครัวใดตายลง ก็เป็นหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวนั้นหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดงานศพตามประเพณี ในสมัยโบราณหรือครั้งพุทธกาล ประเพณีการจัดงานศพไม่ซับซ้อนมีพิธีมากเช่นปัจจุบันในปัจจุบันประเพณีการจัดงานศพของพุทธศาสนิกชนชาวไทยเปลี่ยนไปจากเดิมมาก และแต่ละท้องถิ่นก็จัดงานศพแตกต่างกันไปตามความนิยมและตามฐานะของเจ้าภาพ ซึ่งมีประเพณีดังนี้^{๑๕} ๑) ข้อปฏิบัติเมื่อมีคนป่วยใกล้ตาย ตามปกติ ผู้ป่วยใกล้ตายทั่วไป มักรู้สึกทุกข์ทรมานจากความเจ็บปวดทางร่างกาย และหวาดกลัวต่อความตายที่อาจจะมาถึงตน ความรู้สึกทางลบเหล่านี้เกิดจากการขาดสติ จึงต้องอาศัยลูกหลานญาติพี่น้องมาให้กำลังใจ ๒) ประเพณีการปฏิบัติต่อศพประเพณีการปฏิบัติต่อศพนั้น มีข้อปฏิบัติพิธีการขั้นตอนในการดำเนินการมากมาย ในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะประเพณีการจัดงานศพที่ประชาชนส่วนใหญ่นิยมกระทำอยู่ในเขตชุมชนตำบลตรวจ ซึ่งจำเป็นต้องกระทำตามกฎหมายและประเพณี มีขั้นตอนตามลำดับต่อไปนี้ (๑) การแจ้งข่าวตาย (๒) การเตรียมสถานที่จัดงานศพ (๓) การจัดพิธีการงานศพ ในชุมชนตำบลตรวจบางงานศพก็มีการจัดงานบำเพ็ญกุศลศพในตอนแรกที่บ้านได้แก่พิธีอาบน้ำศพ การตั้งศพ และการสวดพระอภิธรรม แล้วจึงเคลื่อนศพจากบ้านไปฝากหรือเผาทิ้ง

^{๑๓}สัมภาษณ์ พระครูจันทปัญญาภรณ์,เจ้าอาวาสวัดป่าบ้านตรวจ เจ้าคณะอำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์ วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^{๑๔}สัมภาษณ์นายสินอนันต์ เลื่อมใส กำนันตำบลตรวจ อำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์ วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^{๑๕}พระครูกลุณธรรมโม (รุ่ง กลยาโณ), “การศึกษาคติธรรมจากประเพณีงานศพ : ศึกษากรณีชุมชนตำบลตรวจ อำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), พ.ศ.๒๕๕๕.

วัด (๔) ประเพณีการตั้งศพ (๕) ประเพณีการตามไฟหน้าศพ (๖) ประเพณีการเซ่นศพ (๗) ประเพณีการไว้ทุกข์ (๘) ประเพณีการเอาเงินใส่ปากศพ ๙) การบวชนาคและการจุศพ ๑๐) ประเพณีการจุศพ ๑๑) ประเพณีปฏิบัติในการเผาศพ หลังจากที่ตั้งศพบำเพ็ญกุศลที่บ้านหรือที่วัด ประเพณีปฏิบัติในการเผาศพของชุมชนตำบลตรวนั้น มีประเพณีปฏิบัติก่อนการเผาศพหลายอย่างที่ น่าสนใจ และถือว่าเป็นวันสำคัญของงาน ซึ่งมีพิธีกรรม ข้อปฏิบัติคือ ประเพณีการตั้งศพบน จิตกาธานหรือเชิงตะกอน ประเพณีการทอดผ้าบังสุกุล ประเพณีการเผาศพ ตามลำดับ ดังนี้ ๑) ประเพณีการตั้งศพบนจิตกาธานหรือเชิงตะกอน เมื่อแห่ศพรอบมานปนสถานหรือเชิงตะกอนแล้ว จากนั้นลูกหลานก็จะช่วยกันยกศพนำไปที่เชิงตะกอน เมื่อถึงเชิงตะกอนหรือจิตกาธานแล้ว จะยกศพ ขึ้นกระทบเชิงตะกอนหรือจิตกาธานเบา ๆ ๓ ครั้ง จากนั้นวางโลงศพ ลงบนเชิงตะกอนหรือจิตกาธาน ต่อไปผู้ที่เป้นเจ้าภาพต้องนำเบี้ยทั้งลงที่เชิงตะกอนให้ตากาลียายกลาเป็นจำนวน ๓๓ เบี้ย หรือ ๕๐ เบี้ย ซึ่งในต่อมาใช้สังข์หรือเหรียญแทน^{๑๖} และก็มีมีการโปรยทานให้แก่เด็ก ๆ หรือแขกผู้มาร่วมงาน ๒) ประเพณีการทอดผ้าบังสุกุล จากการการประชุมสัมมนาประเพณีการจัดงานศพชุมชนตำบลตรวน เรื่องการจุศพและเผาศพพบว่า การประกอบพิธีทอดผ้าบังสุกุลหน้าเมรุ นั้น มักจะนิยมทำกันใน กรณีเผาศพที่มานปนสถาน(เมรุ) เพราะมีความสะดวกเหมาะสม ในการประกอบพิธี ไม่เหมือนการ เผาศพที่ป่าช้าหรือที่ทุ่งนา หรือในที่กลางแจ้งทั่วไป อาจจะสะดวกในการดำเนินการไม่ว่าจะเป็นที่ นั้งหรือสถานที่ ตลอดถึงอุปกรณ์เครื่องเสียง เครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ ซึ่งการประกอบพิธีทอดผ้า บังสุกุลก่อนที่จะเผาศพในปัจจุบันก็มีพิธีการ ดังนี้ (๑) การเทศน์ มักนิยมจัดให้มีการแสดงธรรม สังฆเวทหน้าเมรุ โดยจะนิมนต์พระเถระที่เป็นองค์ธรรมกถึกหรือประธานในพิธีฝ่ายสงฆ์ เป็นผู้แสดง ธรรมสังฆ โดยมีความเชื่อว่า เป็นการบำเพ็ญบุญกุศลส่งดวงวิญญาณของผู้ตายให้ไปสู่สุคติโลก สวรรค์ และถือว่าได้ให้ธรรมะเป็นทานอีกทางหนึ่ง (๒) การมอบทุนสาธารณกุศล เจ้าภาพที่เป็น ข้าราชการหรือผู้มีฐานะดี จะนิยมจัดให้มีการมอบกองทุนสาธารณกุศลให้แก่วัด สถานศึกษา องค์กร สมาคมต่าง ๆ เพื่อเป็นสาธารณะประโยชน์เพื่ออุทิศส่วนบุญกุศลให้แก่ผู้ตาย ซึ่งมีข้อน่า สังเกตว่าการมอบทุนสาธารณกุศลนั้น ในชุมชนเพิ่งเริ่มปรากฏประมาณสิบปีจากการวิเคราะห์คิดว่า อาจได้แบบอย่างมาจากภาคกลาง ซึ่งมีการมอบทุนการกุศลต่าง ๆ โดยเชื่อว่าเป็นการได้อุทิศส่วนบุญ ส่วนกุศลส่งดวงวิญญาณของผู้ตายให้ไปสู่สุคติ (๓) การทอดผ้าบังสุกุล ปัจจุบันนิยมทอดผ้าบังสุกุล หลายชุดและมีเจ้าภาพประสงค์จะทอดผ้าบังสุกุลมาก จึงทำให้การทอดผ้าบังสุกุลหน้าศพนั้นต้องใช้ เวลานานพอสมควร ซึ่งแตกต่างจากอดีตจะมีการทอดผ้าบังสุกุลไม่กี่ชุด โดยจะให้แขกผู้มีเกียรติ ญาติผู้ใหญ่ขึ้นเป็นเจ้าภาพทอดเท่านั้น ในการทอดผ้าบังสุกุล พิธีกรซึ่งทำหน้าที่แทนเจ้าภาพ จะ นิมนต์พระสงฆ์ขึ้นพิจารณาครั้งละ ๔ รูปหมุนเวียนไปตามลำดับ ก่อนการทอดผ้ามหาบังสุกุล พิธีกร จะนำประวัติของผู้ตายมาอ่าน เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติ และยืนยันไว้อาลัย ถ้าเป็นศพพระนิมนต์สงบ นิงไว้อาลัยแทนการยืนยันไว้อาลัย จากนั้นพิธีกรจะเชิญประธานในพิธีขึ้นทอดผ้ามหาบังสุกุล และ นิมนต์ประธานฝ่ายสงฆ์ขึ้นพิจารณาผ้ามหาบังสุกุล ปัจจุบันนี้ทางกระทรวงวัฒนธรรม แจ้งให้เปลี่ยน จากคำเรียกว่าผ้ามหาบังสุกุล เป็นผ้าบังสุกุล (ผ้ามหาบังสุกุลใช้เฉพาะงานพระราชพิธีที่ในหลวงหรือ

^{๑๖} กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร, ประเพณีการทำศพของไทยสมัยปัจจุบัน, (กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร, ๒๕๓๙), หน้า ๑๐.

ผู้แทนพระองค์เสด็จไปเอง) จากนั้นวางดอกไม้จันทน์ โดยเริ่มจากพระภิกษุสามเณร ตามด้วยแขกผู้มีเกียรติ ญาติพี่น้องและผู้มาร่วมในพิธี เมื่อลงจากเมรุเจ้าภาพมักมีของชำร่วยเพื่อมอบให้แก่ผู้ที่มาร่วมในพิธี เช่น หนังสือที่ระลึก พวงกุญแจ ยาต้ม เป็นต้น (๑๒) ประเพณีการเก็บอัฐิและทำบุญอุทิศให้ผู้ตาย เมื่อทำพิธีเผาศพแล้ว เจ้าภาพจะทำการเก็บอัฐิการเก็บอัฐิ จะทำในวันที่เผาศพเลยทีเดียว แต่ถ้าหากว่าเก็บไม่ทันก็จำเป็นต้องทำการเก็บในวันรุ่งขึ้น แล้วจึงนำอัฐิมาตั้งบำเพ็ญกุศลอุทิศให้ผู้ตายต่อไป ซึ่งมีประเพณีพิธีกรรมคือ ประเพณีการแปรรูป ประเพณีการตั้งอัฐิบำเพ็ญกุศล ประเพณีการทำบุญอุทิศให้ ประเพณีการบรรจุอัฐิ ตามลำดับ ดังนี้ (๑) ประเพณีการแปรรูปและเก็บอัฐิ เบื้องต้นสัปเหร่อจะทำการแปรรูปคือนำกระดูกนั้นมาปั้นทำให้เป็นรูปคนนอนหงาย หันศีรษะไปทางทิศตะวันตก สมมุติว่าตาย ลูกหลานก็จะนำเอาเงินเหรียญคนละ ๓๒ เหรียญ (เท่าอวยวะ ๓๒ ประการ) มาปิดตามตัวจนทั่ว จึงนำเส้นผ่ามาวางทับเสมือนหนึ่งสวมเสื้อผ้า มีผ้าขาวม้าพาดไหล่หรือเอว มีการทำแพกาบกล้วยใส่เครื่องเช่นปักรูปเทียนและธูปธูปบูชาทั้ง ๔ มุม พร้อมกับขี้ด้ายสายสิญจน์(สามเส้น) รอบทั้ง ๔ มุม แล้วจึงนิมนต์พระสงฆ์ ๔ รูป มาบังสุกุลตายและบังสุกุลเป็น จากนั้นจะนิมนต์ให้ประธานสงฆ์จุดด้ายสายสิญจน์ให้ขาดจากกันทั้ง ๔ มุม (ปรกติให้พระจุดแค่มุมเดียวนอกนั้นให้สัปเหร่อจุดแทน) จากนั้นก็จะมีการทำลายรูป โดยสัปเหร่อที่เป็นหัวหน้า จะมีการถือเสียมทำท่าทางแสดงโดยเอาเสียมที่ถือลอดผ่านหว่างขากลับไปมา ๒ ครั้งเหมือนตายแล้วเกิดใหม่ แล้วทำเสียงขันเหมือนไก่ บ่งบอกว่าสว่างแล้ว จากนั้นใช้เสียมและจอบแซะตามรูปปั้นเกลี่ยไปมาจนทั่วมองเห็นอัฐิหรือกระดูก สัปเหร่อจะนำไม้หรือกาบกล้วยที่ทำเหมือนคิมให้พระคืบเก็บกระดูกก่อน แล้วแล้วลูกหลานและญาติของผู้ตายก็จะพากันเก็บกระดูกต่อไป ซึ่งจะใช้น้ำมะพร้าวล้างกระดูกและประพรมด้วยน้ำอบน้ำหอมแล้วจึงเอาผ้าขาวมารองห่อนำไปใส่โกศ พร้อมกับเอาผ้าขาวห่อทับโกศอัฐิอีกทีหนึ่ง ส่วนขี้เถ้าและอัฐิที่หลงเหลืออยู่ก็จะขุดดินฝังไว้ที่บริเวณตรงนั้น จากนั้นลูกหลานและญาติก็จะแห่อัฐิมาตั้งบำเพ็ญกุศลที่วัดหรือที่บ้านต่อไป (๒) ประเพณีการตั้งอัฐิบำเพ็ญกุศล เจ้าภาพจะนำอัฐิมาตั้งบนโต๊ะที่เตรียมไว้พร้อมรูปภาพผู้ตายด้านหน้ามีที่ตั้งรูปเทียนเพื่อจุดบูชา เมื่อได้เวลาจะนิมนต์พระสงฆ์สวดพระพุทธรูปมนต์ ซึ่งถือว่าเป็นการบำเพ็ญกุศลอุทธรณ์อย่างหนึ่ง คืบของวันนั้นบางเจ้าภาพก็จัดให้มีการละเล่นหรือมีมหรสพให้ชม เป็นการคลายความเจ็บเหงาความเศร้าให้เบาบางลง แต่ถ้าไม่มีการละเล่นหรือมหรสพเจ้าภาพและผู้สูงอายุก็พากันนอนเฝ้าอยู่ในงานตลอดทั้งคืนจนรุ่งเช้า (๓) ประเพณีการทำบุญอุทิศให้ พอรุ่งเช้าของการทำบุญฉลองอัฐิ เจ้าภาพลูกหลานก็จะจัดให้มีการทำบุญตักบาตร นิมนต์พระสงฆ์สวดมาติกา ถวายภัตตาหารเช้าพระสงฆ์ และทอดเครื่องบังสุกุลถวายจุดปัจจัยไทยธรรมอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับต่อไปต่อจากนั้นก็ทำบุญ ๗ วัน ๕๐ วัน ๑๐๐ วันเรียกว่า บำเพ็ญกุศลทักษิณานุสรณ์ คือทำบุญแผ่กุศลให้ผู้ตาย บางครั้งก็ทำบุญตรงกับวันครบรอบปีของผู้ตายเป็นประจำปี หรือทำบุญกระดูกในวันสงกรานต์ เป็นต้น ทั้งนี้ไม่ใช่เรื่องตายตัวสุดแต่ความสะดวกของเจ้าภาพ วิธีทำนั้นจะทำเพียงการถวายสังฆทาน

ในการจัดงานศพนั้นจะมีสุรา หรือเหล้าเข้ามาเกี่ยวข้องเกือบจะทุกขั้นตอนของการจัดงานศพ ซึ่งเจ้าภาพจะต้องจัดหาอาหารพร้อมเครื่องดื่ม อาทิ เหล้า เบียร์มาเลี้ยงแขกที่มาช่วยงาน บางงานเก็บศพไว้นานต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก พองานเสร็จบางครอบครัวต้องติดหนี้ ยิ่งถ้าผู้เสียชีวิตเป็นหัวหน้าครอบครัวแล้ว ผู้อยู่เบื้องหลังต้องลำบากเดือดร้อนนำความยากจนมาสู่ครอบครัว

โครงการงานศพงด

เหล้าและการพนัน อำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์ ตระหนักในปัญหาชาวบ้านในชุมชนที่มองค่านิยม การดื่มสุรารงานศพ เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย จึงหาวิธีง่ายๆ โดยอาศัยเครือข่ายประชาสังคมใน ชุมชนกันเองเพื่อสร้างค่านิยม “ปลอดเหล้า” ในงานศพและงานสำคัญต่าง ๆ คุณมุกดา ชาญเขียว^{๑๗} วัฒนธรรมอำเภอศรีนคร หักหน้าโครงการวัดปลอดสุราอำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์ ให้ รายละเอียดว่าโครงการฯ ได้ไปสำรวจพฤติกรรมครัวเรือน ๖ หมู่บ้าน ในตำบลนรงค์ และพบว่า การ ดื่มสุรา ทำให้ครอบครัวทะเลาะกัน คณะทำงานจึงปรึกษากับผู้นำชุมชน นายกองค์การบริหารส่วน ตำบล ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และเจ้าอาวาสวัด ว่าควรทำอะไรสักอย่าง เพื่อให้ชาวบ้านตระหนักถึงพิษภัย ของการดื่มสุราที่ตามมา ไม่ว่าจะเป็นภัยต่อสุขภาพ และภัยต่อสังคม อันเกิดจากการทะเลาะวิวาทใน งาน อีกทั้ง การดื่มสุรายังเป็นการสิ้นเปลืองของเจ้าภาพงาน

วิธีที่โครงการทำ คือ อาศัยพระเทศน์ในงานศพในประเด็นดังกล่าว พร้อมทั้งมีการ ประกาศเสียงตามสายว่า ถ้าบ้านไหนจัดงานศพ แล้วไม่มีการดื่มสุรา โครงการฯ จะมอบเงินช่วยเหลือ ทุนที่ ๑,๐๐๐ บาท นอกจากนี้มีการติดป้ายดเหล้าในที่บริเวณหน้างานและในคืนสุดท้ายของงาน ก็ จะร่วมเป็นเจ้าภาพงานศพ ในขณะที่เงินปัจจัยที่ถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ในคืนสุดท้ายก็จะมอบให้แก่ เจ้าภาพ คุณมุกดา กล่าวว่า โครงการเริ่มตั้งแต่ปีที่ พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยได้รับการสนับสนุน งบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งตลอดระยะเวลาโครงการ ที่ผ่านมามีงานศพเกิดขึ้น ๑๑ งานและมีเจ้าภาพที่ให้ความร่วมมือ ๘ ครอบครัวกระบวนการหนึ่งที่ทำ ให้โครงการงานศพปลอดเหล้า ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง เกิดจากข้อตกลงร่วมกันของชุมชน และร่างเป็นพันธะสัญญาว่า จะไม่ดื่มสุราและเล่นการพนันในงานศพ ตลอดจนความร่วมมือจากชมรม ผู้สูงอายุเพราะเป็นบุคคลที่คนในชุมชนให้การเคารพนับถือการทำงานที่ต่อเนื่อง บวกกับความร่วมมือ ที่แข็งแรงของแกนนำชุมชน, อบต. ชมรม ผู้สูงอายุ และร้านค้าในชุมชน ทำให้ผู้ที่มาร่วมงานศพที่เคย มีพฤติกรรมดื่มสุรา เกิดความเกรงใจ และเลิกที่จะไม่ดื่มสุราในงานเหมือนเช่นแต่ก่อน และยังช่วยให้ เจ้าภาพลดค่าใช้จ่ายในการซื้อสุรา ไปได้ไม่ต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท เพื่อให้เกิดค่านิยมปลอดเหล้า ในงานศพ งานบุญโดยสิ้นเชิง อาจจะต้องใช้เวลาและการทำงานต่อเนื่อง ด้วยความหวังว่า สักวัน การ ดื่มเหล้าในงานศพจะกลายเป็นเรื่องแปลกประหลาดสำหรับสังคมไทย เพราะปัจจุบันสุราจัดได้ว่าเป็น นเสมือนส่วนหนึ่งของค่านิยมที่ฝังในสังคมไทย แม้รัฐจะออกมาตรการป้องกันการดื่มหลากหลาย วิธีการ แต่ยังไม่สามารถที่จะต้านทานต่อกระแสความต้องการในการดื่มของผู้เสพสุรา สุราที่ดื่มเข้า ไปไปแล้วนอกจากจะ ส่งผลต่อตัวผู้ดื่มแล้วยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อกฎระเบียบของสังคม อันเป็น เหตุทำลายความปกติสุขของสังคม และเพราะวิวัฒนาการแห่งยุคเปลี่ยนไป วัฒนธรรมที่ติงามก็ พลอยได้รับผลกระทบไปด้วย เป็นระบบสังคมใหม่ที่อยู่บนพื้นฐานแห่งความพึ่งตัวใครตัวมัน ความ เอื้ออาทรที่เคยมีเหือดหายไป ก่อให้เกิดภาวะเครียดทางสังคมต้องหันหน้าไปพึ่งสุรา ซึ่งต้องเสี่ยงต่อ การใช้จ่ายอย่างมหาศาลต่อผลรับที่จะตามมาทั้งส่วนตัวและส่วนรวม เช่น การจ่ายค่ารักษาโรคร้าย นานาชนิดที่จะเกิดเพราะพิษสุราเรื้อรัง การป้องกันภัยอันอาจเกิดเพราะอุบัติเหตุจากการเมาแล้ว

^{๑๗} สัมภาษณ์คุณมุกดา ชาญเขียว วัฒนธรรมอำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์ วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๕.

วับเป็นต้น นั้นยังไม่รวมถึงรัฐที่จะต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นโดยใช่เหตุเพื่อสร้างเสริมสุขภาพที่ดีแก่สังคมไทยทั้งมวลด้วย

หลักพุทธธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้ประชาชนงดเว้นการดื่มสุรานิงานศพก็คือ หลักความไม่เที่ยงแท้ของสังขารก็คือหลักไตรลักษณ์นั่นเอง นอกจากนี้ยังมีหลักของการพลัดพราก ความเศร้าโศกเสียใจเมื่อต้องพลัดพรากจากสิ่งที่ตนเอง “ในนิงานศพนั้นก็เทศน์เรื่องความไม่เที่ยง ความพลัดพราก ความเศร้าโศกเสียใจ ความรักความเห็นอกเห็นใจกันในยามต้องสูญเสียสิ่งที่ตนเองรัก ถ้าเห็นมีคนดื่มสุรานิงานศพก็จะพุดถึงโทษของการดื่มสุรา การสูญเสียทรัพย์สินไปโดยเปล่าประโยชน์ในการที่เจ้าภาพต้องซื้อสุรามาเลี้ยงแขกที่มาในนิงานศพเป็นการสิ้นเปลือง และเป็นการไม่เห็นใจเจ้าภาพ”^{๑๘} หลัก

๓.๓.๒ กิจกรรมงานบวช

พิธีกรรมต่างๆ ในพระพุทธศาสนานั้น พิธีการบวชถือว่าเป็นพิธีกรรมที่สำคัญมากพิธีหนึ่งที่มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยผู้นับถือพระพุทธศาสนาจะนิยมให้กุลบุตรถือโอกาสอุปสมบทเป็นพระภิกษุหรือบรรพชาเป็นสามเณร เพราะการบวชทำให้ผู้บวชได้เรียนรู้และปฏิบัติธรรมได้อย่างแท้จริง การบวชยังเป็นการแสดงถึงความกตัญญูตถะที่ผู้บวชพึงมีต่อบิดามารดาและผู้มีพระคุณทั้งหลาย ทั้งนี้การบวชยังเป็นการสละจากควมมีทรัพย์สินสมบัติ สละจากการใช้สอยอย่างฆราวาส ความรู้สึกสำนึกอย่างฆราวาสอย่างสิ้นเชิง จึงทำให้ผู้บวชได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยอย่างจริงจัง และเมื่อบวชแล้ว ผู้บวชจะต้องสำรวมศีล ละกิเลสและเจริญสมาธิ ละนิวรณ์ การบวชยังเป็นการสร้างนิสัยในทางที่ดีคือ ผู้บวชจะได้รับการอบรมทั้งพระธรรมวินัยและหลักธรรมต่างๆ จนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องในการดำเนินชีวิตต่อไป ส่วนทางด้านจิตใจนั้น ผู้บวชจะได้รับการปลูกฝังสิ่งที่ดีงามต่างๆ ซึ่งนิสัยที่ดีนี้จะเป็นเครื่องนำความสุขมาให้แก่ตัวของผู้นับถือเอง สังคม และประเทศอีกด้วย การบวชนั้นเป็นการสืบต่อพระพุทธศาสนาเพราะการที่พระพุทธศาสนายังดำรงอยู่ได้ตราบนานวันนั้นก็ด้วยมีพระภิกษุสงฆ์ผู้ออกบวชศึกษาพระธรรมวินัยและหลักธรรมคำสั่งสอนต่างๆ ของพระพุทธองค์สืบต่อกันเรื่อยมา เป็นศาสนทายาทผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาและเป็นผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เจริญกว้างไกลยิ่งขึ้นอีก พิธีกรรมการบวชทุกวันนี้จะมีเหล่ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งเจ้าภาพที่จัดงานนำเอาเหล่ามาต้อนรับเลี้ยงดูผู้ที่มาร่วมงาน หรือผู้ที่มาร่วมงานมักเรียกหาเหล่ามาดื่มกิน ด้านเครือข่ายงดเหล้า ตำบลนครงค์ อ.ศรีนครงค์ โดยท่านกำนันได้กล่าวถึงแนวโน้มงานบวชปลอดเหล้าว่า งานบุญต้องปลอดเหล้า บางงานการบวชลงทุน ๕๐,๐๐๐ บาท พองานเสร็จบอกกว่าขาดทุน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเป็นเรื่องไม่ถูกต้อง เพราะหมดไปกับเหล้าเยอะ พระครูจันทปัญญาภรณ์ เจ้าคณะอำเภอสรีนครงค์ ได้กล่าวว่า “งานบวชปลอดเหล้ามีประโยชน์ (ผลดี) ต่อพระพุทธศาสนาและสังคมหลายประการดังนี้ ไม่ผิดศีล ได้พระสงฆ์ที่มีคุณภาพ เจ้าภาพได้กุศลผลบุญ และเป็นแบบอย่างที่ดีต่องานอื่นๆ เจ้าภาพลดค่าใช้จ่าย สังคมมีความสุข ได้คนดีคืนสู่สังคม”^{๑๙} หลักพุทธธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้คนงดเว้นการดื่มสุรานิงานบวช คือ

^{๑๘} สัมภาษณ์พระครูพัฒนวิหารกิจ เจ้าคณะตำบลแจนแวน อำเภอสรีนครงค์ จังหวัดสุรินทร์ วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระครูจันทปัญญาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดป่าบ้านตรวจ เจ้าคณะอำเภอสรีนครงค์ จังหวัดสุรินทร์ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

หลักธรรมที่เกี่ยวกับการทำบุญให้ได้บุญ ไม่ใช่การทำบุญแล้วได้บาป การจัดงานบวชให้เป็นงานบวช ต้องไม่มีการดื่มสุรา เพราะสุราเป็นสิ่งที่เมื่อดื่มเข้าไปแล้วทำให้ขาดสติ เป็นที่ตั้งแห่งความประมาท “งานบวชส่วนมากก็จะมีกรรมแรงค์ให้เป็นงานบวชปลอดเหล้า ก็มีนะแต่ก่อนที่เจ้าภาพจัดงานบวชซึ่ง เดียวนี้นิยมบวช ๗ วัน ๑๕ วัน สีกแล้ว สีกออกไปต้องไปหาเงินใช้ค่าเหล้าเขาก็มี เดียวนี้ทางวัดก็พยายามเทศน์บอกญาติโยมให้จัดงานบวชไม่ต้องมีเหล้า เคยเห็นนาคเมาตอนทำพิธีบวช จนอุปัชฌาย์ ไม่บวชให้ก็มี”^{๒๐}

๓.๓.๓ กิจกรรมงานแต่งงาน

การแต่งงาน เป็นประเพณีที่สำคัญสำหรับวิถีชีวิตไทย เพราะเป็นการบ่งบอกว่าผู้ที่แต่งงานนั้นมีความเป็นผู้ใหญ่แล้ว มีความรับผิดชอบมากขึ้น และพร้อมที่จะเป็นครอบครัว รับผิดชอบชีวิตอีกหลายคนเพิ่มขึ้นนอกจากชีวิตของตนเอง และยังได้ทำหน้าที่แสดงความสามารถ ตามบทบาทของตนเองในฐานะหัวหน้าของครอบครัว ดังนั้น การแต่งงาน ตามทัศนะของผู้วิจัยนั้น หมายถึง การที่ชาย-หญิง ของไทย มีความรักใคร่ต่อกันจนสูงส่ง มีความเห็นอกเห็นใจกันและพร้อมที่จะดำเนินชีวิตร่วมกันเป็นครอบครัวอย่างสามัคคีปรองดอง จึงจำเป็นต้องแต่งงานกัน หรือบางทีอาจจะกล่าวได้ว่าการแต่งงานนั้นเป็นการบำบัดความต้องการทางเพศของมนุษย์ก็ได้ แต่ให้เป็นไปตามประเพณีของสังคม มีผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายยอมรับและสังคมต้องรับรู้ด้วยเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ประเพณีการแต่งงานจึงจำเป็นต้องจัดให้มีพิธีกรรมตามขั้นตอนของประเพณีไทยเริ่มตั้งแต่การทาบทาม สู่ขอ หมั้น และแต่งงาน พิธีการแต่งงานนี้ถ้าจะให้ถูกต้องเหมาะสม จะต้องประกอบพิธีทางศาสนาด้วยในตอนเช้า และอีกพิธีก็คือจะต้องจดทะเบียนแต่งงานให้ถูกต้องตามกฎหมายก็ถือว่า การแต่งงานนั้นถูกต้องสมบูรณ์ ส่วนจะทำพิธีหลังน้ำพระพุทธรณ์และประสาทรนั้นจะกระทำตอนเย็นและเลี้ยง รับรองแขกผู้มีเกียรติไปพร้อมกันหลังจากหลังน้ำพระพุทธรณ์และประสาทรแล้ว หรือจะทำให้เสร็จภายในภาคเช้าเลยก็ได้ จะเป็นการประหยัดทั้งเวลาและเงิน ไม่เป็นการดำนน้ำพริกละลายแม่น้ำ การที่จะเลี้ยงรับรองแขกจะกระทำที่บ้าน หรือโรงแรม สโมสร ที่ใดที่หนึ่งก็ได้ ขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจของคู่บ่าวสาวและเจ้าภาพของทั้งสองฝ่าย^{๒๑} จะเห็นได้ว่าปัจจุบันงาน แต่งงานทั่วไปมักจะมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้อวยบริการแขก กลายเป็นประเพณีที่งานแต่งงานทุกครั้งต้องมีเหล้าเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอไป การจัดงานแต่งงานแบบเดิมที่มีการเลี้ยงเหล้าเป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายกับการเลี้ยงดื่มเครื่องแอลกอฮอล์และยังทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทและเกิดปัญหาด้วยสุขภาพร่างกายเกิด ขึ้นกับแขกผู้ร่วมงานมงคล

๓.๓.๔ กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ชีวิตคนไทยผูกพันกับศาสนาตั้งแต่เกิดจนตาย คนส่วนใหญ่มักใช้วันสำคัญต่างๆ ทางศาสนา เป็นฤกษ์ดีในการเริ่มต้นทำสิ่งใหม่ๆ หรือลด ละ เลิก ไม่ทำในสิ่งที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมของชีวิต อย่างเช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา โดยเฉพาะ

^{๒๐}สัมภาษณ์ พระครูกันตสารธรรม เจ้าคณะตำบลนคร อำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^{๒๑}พวงผกา ประเสริฐศิลป์. ประเพณีไทยกับการเปลี่ยนแปลงตามกระแสวัฒนธรรมโลก, กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๒), หน้า ๗๓-๘๑.

อย่างยี่งวันเข้าพรรษาที่พ่อแม่ส่วนใหญ่มักจะให้ลูกหลานที่อายุครบตามเกณฑ์ บวชตามประเพณี ในช่วงนี้ เพราะเชื่อว่าจะได้บุญมาก แต่สำหรับผู้ที่ยังไม่พร้อมหรือยังไม่มีโอกาสบวชกาย ก็สามารถ “บวชใจ” ได้ โดยการตั้งจิตอธิษฐาน ตั้งใจละเว้น ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทั้งปวง การงดดื่มเหล้าช่วงเข้าพรรษาเป็นเวลา 3 เดือนนี้ นอกจากจะเป็นการปฏิบัติบูชาต่อพระพุทธศาสนาแล้ว ก็ยังเป็นโอกาสที่ดีที่จะใช้เป็นข้ออ้างทางสังคม เพื่องดดื่มในงานสังสรรค์ต่างๆ ที่มีเหล้าเป็นตัวชูโรงและเป็นเวลาที่จะเริ่ม ต้นทำสิ่งดีๆ ในชีวิต มอบแด่คนในครอบครัว การดื่มเหล้าเข้าไปแล้วนั้นสามารถเปลี่ยนนิสัย จากที่เคยขี้อายก็กลายเป็นใจกล้า บ้าปิ่น จากคนเงิบๆ เฉยๆ ก็กลายเป็นคนพูดมาก เอะอะโวยวายชวนทะเลาะวิวาทหาเรื่อง จากคนที่เคยดูน่าเคารพเลื่อมใส กลายเป็นคนหมดสภาพไม่มีสง่าราศีเรียกว่า เปลี่ยนไปเป็นคนละคน ในฐานะที่เป็นคนไทย นับถือศาสนาพุทธ ทุกคนรู้ดีว่าการดำเนินชีวิตที่จะไม่ไปสู่ความเลื่อมใส ความเดือดร้อนใจต่าง ๆ นั้น ๑ ใน ๕ ข้อที่เป็นกฎพื้นฐานของชีวิตที่ควรปฏิบัติคือ “ งดเหล้าไม่ยุ่งเกี่ยวกับน้ำเมาทุกชนิด ” เพราะเครื่องดื่มเหล้านี้ ให้ประโยชน์เพียงน้อยนิด แต่ก่อโทษและความเสียหายตามมามากมาย เช่น ทำให้เกิดความประมาท เมื่อดื่มเหล้าไป ฤทธิ์ของเหล้าจะทำให้ผู้ดื่มไม่สามารถควบคุมประสาทและสมองให้สั่งการให้ทัน เวลา ด้วยเหตุนี้เหล้าจึงเป็นสาเหตุสำคัญ ที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่ายและรุนแรง ขาดสติยังคิด เมื่อดื่มเหล้าจะไปกดสมองส่วนที่ควบคุมความคิด และสมองส่วนที่คอยยับยั้งให้มีความระมัดระวัง ทำให้คน ๆ นั้น ไม่สามารถควบคุมตนเองได้อีกต่อไป และกล้าทำไม่เหมาะสมได้ทุกเรื่อง เช่น ก่อการทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกายคนใกล้ชิด ฯลฯ สร้างความทุกข์ให้ผู้อื่น บ้านไหนมีลูกหรือพ่อบ้านเป็นนักดื่ม ย่อมสร้างความทุกข์ ความเศร้าหมองให้กับผู้เกี่ยวข้องอย่างแน่นอนยิ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวก็ยิ่ง มีผลกระทบมาก เพราะลูกและภรรยาอาจหมดความนับถือ ขาดความมั่นคงทางจิตใจแล้วหันไปหาทางอกที่ผิด ๆ มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ผู้ที่ดื่มเหล้าจะต้องใช้เงินซื้อเหล้าวันละประมาณ ๑๐๐ -๓๐๐ บาท และค่าใช้จ่ายนี้ก็สูญเปล่าโดยไม่เกิดประโยชน์อะไรเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวยากจนอยู่แล้ว จะยังมีปัญหาเดือดร้อนเรื่องเงินทองมากขึ้นอีกหลายเท่า บั่นทอนสุขภาพ เหล้าได้รับการขนานนามจากนักวิชาการว่าเป็น ” เครื่องดื่มอายุสั้น ” เพราะแอลกอฮอล์ในเหล้ามีฤทธิ์ทำลายอวัยวะทุกส่วนของร่างกายที่มันไหลผ่าน ตั้งแต่ช่องปากและลำคอ กระเพาะอาหาร ตับ ไต หัวใจ สมอง ระบบ สืบพันธุ์ผิวหนังและหลอดเลือด แม้เพียงครั้งแรกของการดื่ม เพราะฉะนั้น ถ้าดื่มจนติดนิสัยสุขภาพก็ยิ่งทรุดโทรม เป็นโรคต่างๆ และอาจเสียชีวิตก่อนวัยอันควร การงดเหล้าในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถ ลด ละ เลิกเหล้าได้

๓.๓.๕ กิจกรรมในวันสำคัญอื่น ๆ

สภาพปัญหาที่เกิดจากการดื่มสุราในสังคมไทยเมื่อครั้งอดีตนั้น อาจกล่าวได้ว่าสุรานั้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของพิธีกรรมเท่านั้น แต่พอยุคต่อๆ มา การดื่มสุราได้เพิ่มเข้าไปในเทศกาลและโอกาสฉลองพิเศษต่างๆ เช่น งานสงกรานต์ งานปีใหม่ หรืองานเฉลิมฉลองต่างๆ และปัจจุบัน สุราถูกนำมาเป็นเครื่องดื่มในทุกโอกาส ไม่ว่าจะเป็นงานเลี้ยงต้อนรับ งานประชุม การพบปะสังสรรค์ การอวยพร การฉลองความสำเร็จ แม้แต่งานบุญในทางพระพุทธศาสนาก็ยังต้องมีสุราเป็นตัวชูโรง เช่น งานกฐิน การบุญผ้าป่า งานบวช หรืองานบุญเทศน์มหาชาติ ซึ่งมองดูเหมือนเป็นปกติชีวิตของคนไทย ที่จะต้องมีเหล้าเข้าไปยุ่งเกี่ยวทุกกิจกรรม จนกลายเป็นว่าสุรานั้นเป็นสื่อกลางในการเข้าสังคมที่ได้รับความนิยมทั่วไป

หลักพุทธธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาการดื่มสุราในกิจกรรมต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น คือหลักอบายมุข ๖ คือ การดื่มน้ำเมา การเที่ยวกลางคืน การเที่ยวดูมหรสพ การเล่นเกมพนัน การคบคนชั่วเป็นมิตร และความเกียจคร้านในการทำงาน หลักทั้ง ๖ ประการนี้เป็นทางออกเบื้องต้นจากปัญหาการดื่มสุราดังกล่าว โดยพิจารณาให้เห็นคุณและโทษของสิ่งเหล่านั้น แม้การเที่ยวกลางคืน การเที่ยวดูมหรสพการเล่นต่างๆ การเล่นเกมพนัน การคบคนชั่วเป็นมิตร และความเกียจคร้านในการทำงาน จะไม่ใช่ประเด็นที่เกี่ยวกับสุรา แต่เป็นส่วนหนึ่งที่เอื้อให้คนดื่มสุราและติดสุราในที่สุด ซึ่งการจะนำหลักธรรมดังกล่าวไปปฏิบัติในเชิงรูปธรรมนั้น ผู้ที่ดื่มสุรานั้นเมื่อรู้โทษของสุราดังกล่าวแล้วต้องมีความ เข้มแข็งทางด้านจิตใจ โดยคิดเสมอว่าหนทางดังกล่าวเป็นความเลื่อมที่จะเกิดขึ้นทั้งแก่ตนและแก่บุคคลที่อยู่ร่วมกัน เมื่อสามารถกระทำได้นั้น โรคภัยไข้เจ็บก็จะทุเลาเบาบางลงไป และสามารถหายได้ในที่สุด สำหรับผู้ที่มิมีผลกระทบไม่มาก โดยสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้ ๑) พิจารณาให้เห็นโทษของการดื่มสุรา ที่มีผลกระทบต่อตนเองอันมีความเสื่อมทรพย์ มีการทะเลาะวิวาท เป็นต้น ๒) พิจารณาให้เห็นโทษของอบายมุขที่เหลืออีก ๕ ประการ ว่ามีส่วนสนับสนุนให้บุคคลเข้าไปพัวพันหรือเกี่ยวข้องกับการดื่มสุราอย่างไร ๓) กำหนดระงับใจของตนให้เห็นคุณ ประโยชน์ของการละเว้นจากอบายมุขทั้ง ๖ ประการนั้น อันมีความเป็นผู้ไม่มีโรคภัย และสังคมยอมรับ เป็นต้น ๔) ตั้งใจสมาทานงดเว้นจากอบายมุขทั้ง ๖ อย่างเด็ดขาด โดยคิดหวังถึงความเจริญของตนและครอบครัวเป็นสำคัญ หากบุคคลสามารถปฏิบัติตนได้ตามวิธีการดังกล่าว ย่อมสามารถที่จะเป็นผู้ทำตนให้ห่างไกลจากการหมกมุ่นในการดื่มสุราได้เป็นเบื้องต้น

นอกจากนี้ยังมีหลักธรรมคือขันติ และโสรัจจะชื่อว่า ธรรมอันทำให้งาม คืองามภายนอก และงามภายใน ความสวยงามงดงามของรูปร่างอันธรรมดาปรุงแต่งมาแต่กำเนิดและอาศัยการตกแต่งด้วยเสื้อผ้าอาภรณ์ต่าง ๆ ชื่อว่าความงามภายนอกอันความงามภายนอกนี้ ย่อมเป็นที่นิยมกันทั่วไป ซึ่งได้ในคำว่า “ไถ่งามเพราะชน คนงามเพราะแต่ง” แต่ถึงดังนั้นก็ตาม บุคคลจะอาศัยแต่ความงามภายนอกอย่างเดียวนั้นไม่พอ ต้องอาศัยความงามภายในเข้าสนับสนุนด้วยจึงจะเป็นคนงามโดยสมบูรณ์ อาการที่ใจสงบ อุดหนุนไว้ได้แม้ในขณะที่มีอารมณ์ชั่วร้ายมากระทบกระทั่งก็ไม่แสดงออกให้ปรากฏทางกายและวาจา ชื่อว่าความงามภายใน อันความงามภายในนั้น เป็นความงามที่นิยมกันยิ่งนัก เพราะผู้ที่สมบูรณ์ด้วยขันติและโสรัจจะย่อมมีใจหนักแน่น ไม่แสดงอาการสูงๆ ต่ำๆ แม้จะประสบความดีใจหรือเสียใจก็อดกลั้นได้รักษากาย วาจา ใจ ให้สุภาพเรียบร้อยเป็นปกติ สมภาวะของตน นำเคารพนับถือ พระบรมศาสดาได้ตรัสแก่เหล่าภิกษุชาวเมืองโกสัมพี ผู้แตกความสามัคคีกันว่า “ข้อที่เธอทั้งหลายผู้บวชแล้วในพระธรรมวินัยที่เรากล่าวชอบแล้วอย่างนี้ ควรเป็นผู้อดกลั้น และเป็นผู้สงบเสงี่ยม จะพึงงามในพระธรรมวินัยนี้”^{๒๒} พุทธธรรมคือ ขันติ โสรัจจะนี้ สามารถที่จะสร้างสังคมปลอดเหล้า เป็นสังคมสงบสุขได้ ดังที่กล่าวไว้แล้วว่า การดื่มสุราทำสังคมเปลี่ยน วัฒนธรรมเปลี่ยน ค่านิยมเปลี่ยนซึ่งเปลี่ยนในที่นี้ คือ การเปลี่ยนไปในทางที่ไม่ดี เช่น ค่านิยมที่ว่าการดื่มสุราเป็นการเข้าสังคมหรือเป็นความนิยมของสังคม แต่หากเราเปลี่ยนความคิดใหม่ว่า ไม่ไหลไปตามกระแสสังคมดังกล่าว มีความอดทนอดกลั้น มองให้เห็นประโยชน์และโทษของสุราแล้วจึงค่อยตัดสินใจเป็นการนำหลักประกอบการตัดสินใจ ไม่รีบด่วนในการตัดสินใจ นั้นเป็นทางที่ดี ดังคำกล่าวของพระ

^{๒๒} วจ.ปญจก.(บาลี) ๒๒/๒๘๓

อาจารย์มิตซูโอะ ที่ว่าแค่เพียงการดำรงชีวิตให้อยู่รอดในโลกนี้ไม่ใช่เรื่องง่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพ มีการพัฒนา ต้องใช้ความอดทนในการดำรงชีวิต นับตั้งแต่เป็นเด็กแรกเกิดไปจนถึงวันสุดท้ายของชีวิต เด็กเล็กๆ ต้องมีความอดทนชีวิตจึงจะพัฒนาได้ เริ่มตั้งแต่ การฝึกกิน ฝึกถ่าย ฝึกเข้านอนให้เป็นเวลา ไปจนถึงการค่อยๆ ฝึกให้มีระเบียบวินัยในชีวิต รู้จักแบ่งเวลาให้เหมาะสม^{๒๓}

สรุปได้ว่าโทษของสุรานั้นทั้งฝ่ายโลกและฝ่ายธรรมมีนัยเป็นไปในทางเดียวกัน คือก่อให้เกิดปัญหาทั้งแก่ตัวบุคคลผู้ดื่มเอง และเกิดผลกระทบต่อสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยเฉพาะสังคมไทยในปัจจุบัน ผู้ที่เสพติดสุรามักจะเป็นบุคคลที่มีลักษณะการปรับตัวไม่ได้ทำให้ไม่สามารถสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้ มีภาวะพึ่งพา ไม่สามารถต่อสู้กับความผิดหวังรู้สึกบาป รู้สึกไร้ค่า การเสพสุราจึงทำให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล และความรู้สึกขัดแย้งในใจ บางคนมีความรู้สึกเก็บกด ก็ใช้สุราเป็นหนทางในการลดความเครียดจากจิตใจได้สำนึก การดื่มสุราทำให้คนขาดความรู้สึกผูกพันในครอบครัวจากสภาพครอบครัวที่ไม่มีความสุข ขาดการสื่อสารที่เหมาะสมในครอบครัว ขาดการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสมของบุคคลในครอบครัว ขาดความรักความเข้าใจต่อกันในครอบครัว หรือบางรายที่ครอบครัวมีการเสพสุราและมีปัญหาการใช้ความรุนแรง หรือได้รับความบอบช้ำทางใจจากการถูกทารุณกรรมทางกาย และทางเพศ มีผลทำให้ลูกที่เป็นเยาวชนมีอารมณ์ซึมเศร้า วิตกกังวล มองโลกในแง่ร้าย ดื้อดึง เกเร ขาดการควบคุมตนเอง มีบุคลิกต่อต้านสังคม ก้าวร้าวไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมได้ ทำให้รัฐต้องเสียงบประมาณเพื่อการบริหารจัดการเกี่ยวกับการแก้ปัญหาที่เกิดจากสุรา ทั้งการรักษาเยี่ยวยา การป้องกันอุบัติเหตุอันจะเกิดจากการเมาสุราดัง กล่าว สภาพปัญหาที่เกิดจากการดื่มสุราในสังคมไทยนั้นเมื่อครั้งอดีตนั้น อาจกล่าวได้ว่าสุรานั้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของพิธีกรรมเท่านั้น แต่พอยุคต่อๆ มา การดื่มสุราได้เพิ่มเข้าไปในเทศกาลและโอกาสฉลองพิเศษต่างๆ เช่น งานสงกรานต์ งานปีใหม่ หรืองานเฉลิมฉลองต่างๆ และปัจจุบันสุราถูกนำมาใช้เป็นเครื่องดื่มได้ในทุกโอกาส ไม่ว่าจะเป็นงานเลี้ยงต้อนรับ การประชุม การพบปะสังสรรค์ การอวยพร การฉลองความสำเร็จ แม้แต่งานบุญในทางพระพุทธศาสนาก็ยังต้องมีสุราเป็นตัวชูโรง เช่น งานกฐิน การบุญผ้าป่า งานบวชหรืองานบุญมหาชาติ ซึ่งมองดูเหมือนเป็นปกติชีวิตของคนไทยที่จะต้องมีส่วนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับทุกกิจกรรม จนกลายเป็นสื่อกลางในการเข้าสังคมที่ได้รับความนิยมทั่วไปและสุรานั้นยังเป็นเครื่องแสดงถึงสถานภาพทางสังคม วัฒนธรรมบริโภคสุราเพื่อยืนยันความเป็นชายและเพื่อความเป็นผู้ใหญ่ ส่วนคนทำงานก็ใช้สุราเป็นเครื่องส่งเสริมภาพลักษณ์และฐานะทางสังคม เช่นเดียวกับสตรีที่แสดงความเท่าเทียมกับผู้ชายด้วยการดื่มสุรา

ประชาชนในอำเภอศรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์เชื่อว่าการดื่มสุราเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่แทรกซึมอยู่ในทัศนคติ จนทำให้ผู้คนในสังคมมองว่าการดื่มสุราเป็นเรื่องปกติ ทัศนคติแบบนี้ส่งผลให้เกิดแบบแผนในการใช้ชีวิตประจำวันที่จะต้องมีการดื่มสุราเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของวิถีชีวิตของผู้คน เช่น งานบุญ ประเพณี งานแต่งงาน งานบวช งานศพ งานวันเกิด และงานวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออก

^{๒๓} พระอาจารย์มิตซูโอะ คเวสโก, มีขันติคือให้พรแก่ตัวเอง, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, (กรุงเทพมหานคร: หจก. สามลดา, ๒๕๕๑), หน้า ๑๙.

พรรษา เป็นต้น สุรานั้นเป็นเหตุก่อให้เกิดผลกระทบด้านสุขภาพชีวิตส่วนบุคคลของผู้ดื่มสุรา แม้เพียงน้อยนิดก็ตาม เพราะการเริ่มต้นทุก อย่างย่อมมาจากครั้งแรกเสมอ และเมื่อมีครั้งแรกแล้วก็ย่อมมีครั้งที่ ๒ ครั้งที่ ๓ ต่อไปเรื่อยๆ สุดท้ายก็ทำให้ผู้นั้นเป็นนักดื่มสุราในที่สุด และสุราที่ดื่มไปนั้นยังส่งผลเสียทำให้เกิดขึ้นแก่ผู้ดื่มทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นโรคร้ายสารพัดอย่างที่มีความทุกข์ทรมานเป็นเครื่องการันตี แล้วยังทำให้ผู้ดื่มสุรานั้นมีจิตใจโหดร้ายทารุณเพื่อพิษของสุรานั้นด้วย โครงการวัดปลอดสุราเป็นโครงการที่จัดทำขึ้นเพื่อรณรงค์การไม่ดื่มหรือจำหน่ายสุราในวัด การไม่ดื่มสุราในกิจกรรมต่างๆ เช่น งานศพ งานบวช งานกฐิน ผ้าป่า เป็นต้น